

UIT HEUSDENHOUTS HISTORIE 30a

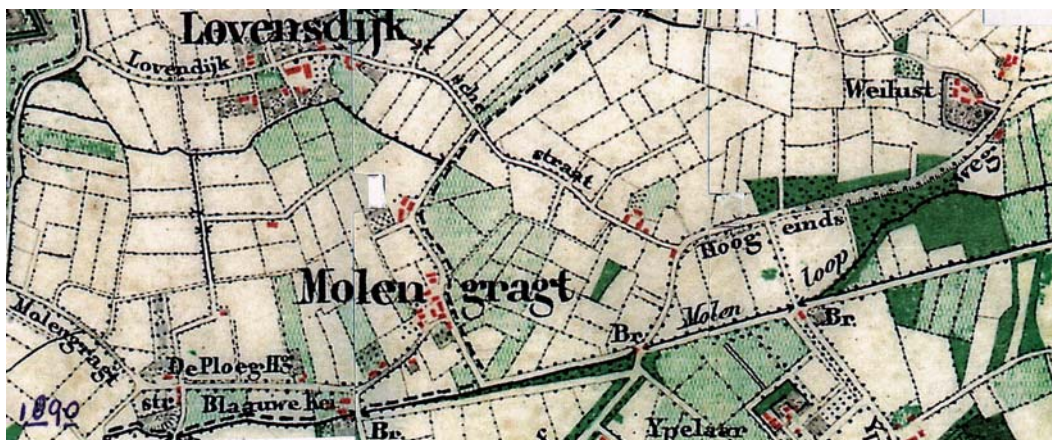
door Heemkundekring Paulus van Daesdonck

Inleiding

Binnenkort wordt de nieuwbouw van het Amphiaziekenhuis operationeel.

Het is gebouwd op een deel van de vroegere Molengrachtsestraat. Deze vormde een stuk van de grens tussen de gemeente Teteringen (na 1927 gemeente Breda) met de gemeente Ginneken en Bavel, meer bijzonder met Heusdenhout. Cees van der Velden (*1946) vertelt over de historie van dat gebied.

Gehucht Molengracht -ten westen van Heusdenhout- in 1890.

Molengracht

Het gebied waar nu het Amphiaziekenhuis staat heeft een lange geschiedenis. In de dertiende eeuw was er al bewoning. Op de plaats waar nu nog hoeve De Blauwe Kei staat, bevond zich een voorloper van de huidige boerderij. In die tijd is waarschijnlijk de naam Molengracht ontstaan. Deze naam is ontleend aan de waterloop die al vóór 1285 vanaf het beekje de Rulle bij Heusdenhout afgetakt was om in Ginneken een run-watermolen van energie te voorzien. Deze aftakking was de oude Molenleij (Molenloop, Molenvloet, Vloet). De gehuchten Molengracht, Lovensdijk, Zandbergen en het kapeldorp Heusdenhout vormden een agrarische eenheid die zorgde voor de voedselvoorziening van de stad Breda. Deze gebieden zijn intussen al kortere of langere tijd geleden door "De Stad" opgeslokt. De oude structuur is niet meer te zien.

Agrarische omgeving

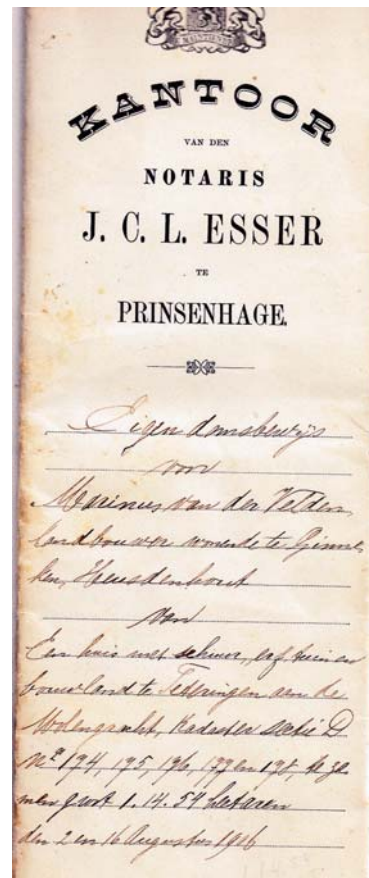
Tegenover de huidige Korte Raamstraat bevond zich eind negentiende eeuw een clustertje van vier boerderijtjes. Twee daarvan waren eeuwen oud. Uit 1662 stamde de oorspronkelijke hoeve die in 1772 met de oude materialen werd herbouwd. Ook de Vlaamse schuur stamde uit die tijd. Deze was gedekt met riet en de wanden waren gemaakt van met stro en leem bedekte gevlochten wilgentenen.

De nog bestaande hoeve De Blauwe Kei.

Het echtpaar van der Velden-van Dongen.

1906: Marinus van der Velden koopt de boerderij aan de Molengracht.

Dit bedrijfje (Molengrachtstraat 175; Poolseweg 175) werd in 1906 door Rinus van der Velden gekocht van Adrianus van Oosterhout. Rinus verhuisde met zijn vrouw Marie van Dongen en hun kinderen Jo, To, Janus en Kees vanuit Heusdenhout hier naar toe. Het was hard werken. Ploegen en eggen met het paard. Voor de rest alles met de hand. Eenvoudig gereedschap. Maaien met de zicht, enz. De oudste dochter, Jo, werd kloosterzuster. Zus To trouwde met Jan Ros, de grondlegger van Ros Transport uit Bavel. Zoon Janus, de groenteboer van het

Boerderij Molengrachtstraat (later Poolseweg) 175.

Dezelfde boerderij met dochter Riet van der Velden bij de voordeur.

Sportpark, liet in 1933 een nieuw huis bouwen (Molengrachtstraat 173) dat er nu nog staat samen met hoeve De Blauwe Kei en het woonhuis aan de Korte Raamstraat.

Opvolging

Na de dood van Rinus werd het bedrijf voortgezet door de jongste zoon Kees. Het was een gemengd bedrijfje met wat akkerbouw (granen, aardappelen, suikerbieten, voederbieten), veeteelt (een paar melkkoeien en jongvee), een "kuuske" voor het vlees, kippen voor de eieren en de soep, katten tegen ratten en muizen. Verder nog wat kleinfruit (aardbeien, frambozen, bessen). Hetzelfde zoals al die andere bedrijfjes in dat gebied. Kees trouwde in 1935 met To van Dorst uit Bavel en ze kregen acht kinderen: René, Ad, Riet, Jo, Thea, Emmanuel, Cees en

Het gezin van der Velden-van Dongen bij de professie van Jo.

Zoon Kees van der Velden (l), ouders van der Velden-van Dongen (r), daarachter de knecht (l) en dochter To van der Velden (r).

Johan. Het viel niet mee om die in het kleine woongedeelte een slaappleats te geven. De vier oudste jongens sliepen in twee bedden op het opkamertje boven de kelder. Er was een klein gangetje waardoor je net in bed kon stappen. In de winter vroomde de uitgeademde lucht vast aan de dekens. Best koud zo vlak onder het rieten dak waar de wind de sneeuw binnen joeg. En in de zomer niet om uit te houden van de hitte. De zussen en de jongste zoon sliepen wat comfortabeler in een gewoon kamertje. Het was allemaal niet gemakkelijk.

Geen stromend water, in het begin van WO-II pas elektriciteit, 's zaterdags om de beurt wassen in een teiltje op de moos. Het water moest geput worden, wat in de winter niet altijd meeviel. Het was voor vader en moeder niet gemakkelijk om in de crisisjaren de eindjes aan elkaar te knopen, maar ze speelden dat wel klaar.

WOII, De Vlucht

En dan brak ook nog de oorlog uit. Moeder van der Velden vertelt hierover in haar levensverhaal het volgende: "Ik werd 's nachts om vier uur wakker, vrijdagmorgens, en hoorde vele vliegtuigen overkomen. Ik maakte jullie pappa wakker en zei, pa de Duitsers vliegen over! Och slopt zei hij toen, dat zijn gewoon Nederlandse vliegtuigen. Maar ik had wel gelijk. De Duitsers waren Nederland binnengevallen. Op de eerste Pinksterdag 's anderendaags, kwam Kees Boeren voor den middag 12 mei alle boeren op de Molengracht zeggen dat ze paard en wagen of kar in moesten spannen en zo veel mogelijk meenemen en dat we moesten vluchten. Heel Breda liep leeg. De burgers met de fiets of te voet, wij met kar en wagen, allemaal op weg naar de Belgische grens. We zijn toen tot St-Niklaas gereden en hebben daar de nacht doorgebracht. Maar van slapen kwam niets, want in die school waren ook alle ruiten eruit geschoten. 's Morgens zouden we weer verder rijden, België in. We waren nog maar net aan het rijden, toen werd die school gebombardeerd. Er zijn toen meer dan 90 doden gevallen, de meesten uit de Gerardus Majellaparochie. We zijn toen aan de dood ontsnapt. We moesten terug naar Nederland met de pont over de Schelde. We zijn terecht gekomen op den Overslag in Zeeland. Na tien dagen kwam het bericht dat we naar Breda terug konden. Hè, hè, we konden weer naar Breda. In de verte zagen we de Bredase toren al. Ons huis was heel gebleven."

Piet Backx was echter al na twee dagen teruggegaan en ging 's morgens en 's avonds het achter-

Het nog bestaande huis Molengrachtstraat (later Poolseweg) 173.

Hein Koreman verbeeldde De Vlucht.

gebleven vee verzorgen. Het was allemaal een hele belevenis voor vader en moeder Van der Velden en hun vier oudste kinderen. Van de Duitsers hebben zij eigenlijk niet veel last gehad.

Wordt vervolgd.

Cees van der Velden

Cees van der Velden is lid van werkgroep Heusdenhouts Historie die tot heemkundekring Paulus van Daesdonck behoort. Deze kring verzamelt herinneringen in woord en beeld over hun heem, het gebied van de voormalige gemeente Ginneken en Bavel.

Foto's worden gescand en opgeslagen, de originele foto's gaan ongeschonden retour. Het doel is om de informatie toegankelijk te maken voor volgende generaties. Hebt u nog herinneringen? We komen graag bij u aan.

Contact is mogelijk via nieuws@heusdenhout.nl of 076 5810024. Werkgroep Heusdenhouts Historie.

Het gezin van der Velden-van Dorst in mei 1951 bij de 1e communie van Emmanuel (midden voor).

